

Ve keza dünyadaki lezzet ve nimetlere iki cihetle bakılır:

Ve keza dünyadaki lezzet ve nimetlere iki cihetle bakılır:

Bir cihette, o nimetlerin bir mün'im tarafından verildiği düşünülür. Ve nazar, o lezzetten in'am edene döner; onu düşünür. Mün'imi düşünmek lezzeti, nimeti düşünmekten daha lezizdir.

İkinci cihet, nimeti görür görmez nazarını ona hasrederek, o nimeti ganimet telakki ederek minnetsiz yer.

Halbuki birinci cihette lezzet, zeval ile zâil olsa bile ruhu bâkidir. Çünkü Mün'im'i düşünür. Mün'im ise merhametlidir, daima bu nimetleri bana verir diye ümitvar olur.

İkinci cihette, nimetin zevali ölüm değildir ki ruhu kalsın. Ruhu da söner ancak dumanı kalır. Musibetlerin ise zevalinden sonra dumanları söner, nurları kalır. Lezzetlerin zevalinden sonra kalan dumanları, günahlarıdır.

Arkadaş! Dünya ve âhiretteki lezzet ve nimetlere, iman ile bakılırsa bunlarda bir hareket-i devriye görülür ki emsaller birbirini takip eder. Biri gider, yerine onun misli gelir. Bu sayede o nimetlerin mahiyeti sönmez. Ancak teşahhusat-ı cüz'iyede firak ve iftirakları vardır. Bunun içindir ki lezaiz-i imaniye, firak ve iftirak ile müteessir ve mükedder olmuyor.

Fakat ikinci cihette, her bir lezzetin zevali var. Ve o zeval haddizatında elem olduğu gibi düşünmesi de elemdir. Çünkü bu ikinci cihette, hareket devriye değildir, müstakimdir. Lezzet, ebedî bir ölüm ile mahkûm olur...

Nokta

Arkadaş! Esbab ve vesaiti insan kucağına alıp yapışırsa zillet ve hakarete sebep olur. Mesela kelb, bütün hayvanlar içerisinde birkaç sıfat-ı hasene ile muttasıftır ve o sıfatlar ile iştihar etmiştir. Hattâ sadakat ve vefadarlığı darb-ı mesel olmuştur. Bu güzel ahlâkına binaen, insanlar arasında kendisine mübarek bir hayvan nazarıyla bakılmaya lâayık iken maalesef insanlar arasında mübarekiyet değil necisü'l-ayn addedilmiştir.

Tavuk, inek, kedi gibi sair hayvanlarda, insanların onlara yaptıkları ihsanlara karşı şükran hissi olmadığı halde, insanlarca aziz ve mübarek addedilmektedirler.

Bunun esbabı ise kelbde hırs marazı fazla olduğundan esbab-ı zahiriyeyle öyle bir derece ihtimam ile yapışır ki Mün'im-i Hakiki'den bütün bütün gafletine sebep olur. Binaenaleyh vasıtayı müessir bilerek Müessir-i Hakiki'den yaptığı gaflete ceza olarak necis hükmünü almıştır ki tahir olsun. Çünkü hükümler, hadler günahları affeder. Ve beyne'n-nâs tahkir darbesini, gaflete keffaret olarak yemiştir.

Öteki hayvanlar ise vesaiti bilmiyorlar ve esbaba o kadar kıymet vermiyorlar. Mesela, kedi seni sever, tazarru eder, senden ihsanı alıncaya kadar. İhsanı aldıktan sonra öyle bir tavır alır ki sanki aranızda muarefe yokmuş. Ve kendilerinde sana karşı şükran hissi de yoktur. Ancak Mün'im-i Hakiki'ye şükran hisleri vardır. Çünkü fitratları Sâni'i bilir ve lisan-ı halleriyle ibadetini yaparlar. Şuur olsun olmasın...

Evet, kedinin "mır mır"ları "Yâ Rahîm! Yâ Rahîm! Yâ Rahîm!"dir.